

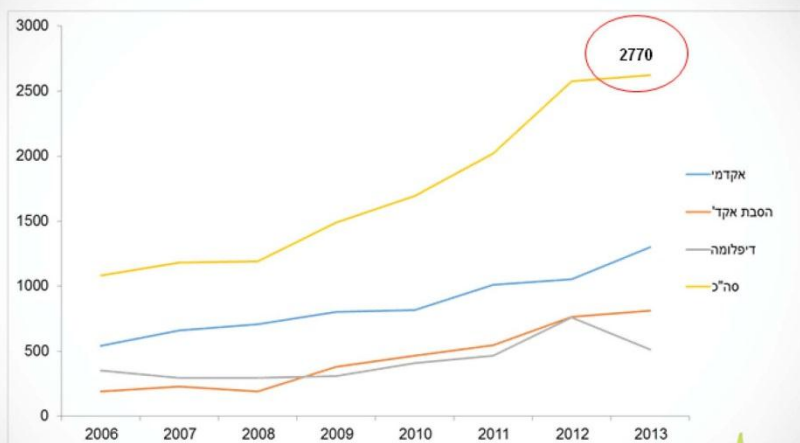

משרד
הבריאות

דוח 2013

יעדי 2014

מספר הסטודנטים שהתחילו ללמוד

משרד
הבריאות

מנהל סיעוד

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

פתח דבר

שנת 2013 היתה שנה עמוסת פעילויות וברוכת הישגים.

בולטים במיוחד מספר תחומי עשייה הראויים לציון:

- מיסוד תחום המומחיות ע"י תקנות המאשרות תואר מומחה בסיעוד.

- הכרה באחיות בעלות הרשאה לטיפול CBT.

- שילוב העשייה הייחודית של הסיעוד בתוך התוכניות הכוללות למדדי איכות.

- גיוס מעל 2000 סטודנטים למערך הלומדים בסיעוד.

ראוי לציין במיוחד את הגיוס של כל כוחות הסיעוד להתמודדות עם מניעת התפרצות הפוליו.

לצד הובלת המשימות ע"י אחיות בריאות הציבור, נרתמו לסיוע אחיות בתי החולים ואחיות קהילה שתרומתם לא תסולא בפז.

לקראת שנת 2014 עומדים בפנינו משימות כבדות וחשובות להן נזדקק לכל העזרה והתמיכה של האחיות בכל השורות.

תודתי נתונה לכולם על הסיוע והנכונות לתרום לפיתוח מקצועי ועמידה ביעדים שהוצבו.

בברכת שנת עבודה פורייה,

ד"ר שושנה ריב"א
אחות ראשית ארצית
וראש מינהל הסיעוד

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

תוכן עניינים

נושא	עמוד
א. יישום תוכנית עבודה לשנת 2013	1
ב. תוכניות עבודה לשנת 2014	5
ג. כוח אדם בסיעוד – נתוני כוח אדם לסוף שנת 2013	12
ד. תנופת ההכשרה	28
ה. פעילות בינלאומית	32
ו. תקצירים – סקרים ומחקרים תומכי מדיניות במינהל הסיעוד	33
ז. דרכי התקשרות למינהל הסיעוד	41

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

א. יישום תוכנית עבודה לשנת 2013

יעדי שנת 2013 נגזרו ממטרות משרד הבריאות ומייעוד מינהל הסיעוד ותפקידיו.

תגבור הכשרה וגיוס אחיות

יעד 1

משימה	סטטוס הפעילות
פתיחת מסגרות לימוד נוספות באקדמיה בשיתוף עם מל"גות"ת (אונ' אריאל, מכללת אשקלון, שלוחת רופין בלניאדו, שלוחת ת"א - יפו ב"מבחר", בני ברק)	נפתחה תכנית חדשה ללימודי סיעוד באונ' אריאל נפתחה שלוחה של מכללת ת"א - יפו לבנים חרדים ב"מבחר", בני ברק נפתחה שלוחת רופין בלניאדו צפי לפתיחת החוג במכללת אשקלון: אוקטובר 2014
הפעלת תכנית הכשרה ייעודית לדרום, שלוחת קפלן בביה"ח סורוקה (שתי תכניות)	באפריל 2013 לא נפתחה תכנית בשל מיעוט מועמדים. באוקטובר 2013 נפתחה תכנית הסבת אקדמאים עם 39 סטודנטים לומדים בשלוחה 29 סטודנטים נוספים
הפעלה של 40 תכניות לימוד חדשות לאחיות מוסמכות. מהן 17 תכניות לימודי תעודה ו- 23 תכניות הסבת אקדמאים	2625 סטודנטים החלו לימודי סיעוד בשנת 2013: - 1299 סטודנטים בתכניות אקדמיות - 812 סטודנטים בתוכנית הסבת אקדמאים - 514 סטודנטים בתכנית ללימודי תעודה
ניהול מלגות	בתוכניות הלימודים שהחלו בשנת 2013 ביקשו וקיבלו מלגות 719 סטודנטים: - 140 סטודנטים בתוכניות אקדמיות - 531 סטודנטים בתוכניות הסבת אקדמאים - 48 סטודנטים בלימודי תעודה
הפעלת קמפיין לגיוס מועמדים ללימודי סיעוד	בוצע קמפיין לגיוס מועמדים באמצעות תשדיר פרסום בטלוויזיה וגיבוי באתרי אינטרנט שונים, פניית המתעניינים ברובה נעשית ישירות למוסדות ההכשרה בנוסף פנו 800 מתעניינים באמצעות אתר נחיתה ייעודי

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

פיתוח תפקיד האחות המומחית

יעד 2

משימה	סטטוס הפעילות
עיגון תפקיד המומחית בחקיקה ובסולם תפקוד	אישור תואר מומחה בסיעוד, פרסום תקנות מומחיות, הכרת דרגה 14-16 לאחות מומחית
מתן סמכות חוקית לרישום מרשם תחילי על ידי אחות מומחית (תיקון פקודת הרוקחים במסגרת חוק ההסדרים)	נמצא בהליך חקיקה
הטמעת מומחית בגריאטריה בעבודה בשטח	19 אחיות מומחיות עובדות בשטח בתחום הגריאטריה
פיתוח תכניות לימוד לתחומי המומחיות: חולה כרוני, אחות מרדימה, סוכרת ופגים	שינוי במשימה: התחומים טיפול בחולה כרוני ואחות מרדימה - נדחו. הוספו התחומים: מומחיות בכירורגיה, בפנימיות וברפואה ראשונית הוכנו תכניות הלימודים בתחומים פגים וכירורגיה התחומים האחרים בעבודה
אישור פעולות המומחית בוועדה לפעולות חריגות	כירורגיה, סוכרת - אושר פגים - הוגש לוועדה

התאמת כוח האדם הסיעודי לצרכי המערכת

יעד 3

משימה	סטטוס הפעילות
הפנייה מכוונת של מחויבי שירות בגין מלגות בדגש לגריאטריה, לנגב ולפזורה הבדואית.	319 בוגרים מחויבים הוצבו במוסדות השונים ברחבי הארץ. 17 בוגרות פרויקט לימודי סיעוד לאוכלוסייה הבדואית באוניברסיטת בן גוריון, הוצבו בבריאות הציבור ושובצו בתחנות בפזורה הבדואית.
הפעלת מערך על בסיסי מתואם לצרכים	הפעלת השתלמויות מוכרות בסיעוד (קורסים על בסיסיים) בעלי תכנים מעודכנים בתחומים: <u>בריאות הנפש</u> - מכוון לרפורמה בבריאות נפש בקהילה <u>רפואה ראשונית</u> (בריאות הקהילה) מכוון לתפקיד האחות כמנהלת ומרכזת את הטיפול בקהילה <u>תוכנית ב- CBT</u> סיימו מחזור ראשון 19 בוגרים
בדיקת כוח עזר בבתי החולים- כמות, הכשרה ותפקוד (השלמת הכשרה בהתאם לממצאים)	המשימה תתבצע בשנת 2014

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

קביעת מדדי איכות ייחודיים לעבודת האחות

יעד 4

משימה	סטטוס הפעילות
גיבוש הצעה למדדי איכות ייחודיים לאחיות	בתהליך
קיום כנס הסכמה לסגל בכיר בסיעוד (120 משתתפים) לקביעת מדדי איכות	בוצע
הנחיית השטח למימוש מדדי איכות	בתהליך
בניית כלי מדידה למדדי איכות	בתהליך

חקיקת חוק האחיות

יעד 5

משימה	סטטוס הפעילות
הגשת החוק להליך חקיקה בכנסת	נמצא בעבודה בלשכה המשפטית

שדרוג איכות באמצעות סטנדרטים ובקרה

יעד 6

משימה	סטטוס הפעילות
פרסום הנחייה מקצועית בנושא שחרור סיעודי	לקראת פרסום
בקרה על יישום סטנדרטים:	
- אומדן כף רגל סוכרתית על ידי אחות מוסמכת	בשלב עיבוד נתונים וסיכומים
- הדרכה לנטיילת תרופות בעת שחרור מאשפוז	בוטל
סיוע בהטמעת הנחיות במערך המחשוב של בתי החולים	נמצא בעבודה בשלבי פיתוח

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

שיפור תהליכי עבודה במינהל ומתן שירותים

יעד 7

משימה	סטטוס הפעילות
רישום מקוון לבחינה ממשלתית	בניית ההליך ע"י אגף המחשוב ו- gov il נמצא בישורת האחרונה ולקראת ביצוע פיילוט
התאמת תפקידים בצוות מנהל הסיעוד	4 בעלי תפקידים עלו בדרגה שדרוג תפקידים בהמשך טיפול במשרד.
פיתוח לומדות כתחליף להוראה	בוצע במסגרת החטיבה המשותפת אקוטית מבוגרים בתוכניות השתלמות מוכרת (קורסים על בסיסיים)

התאמת מערך בתי הספר הממשלתיים בסיעוד לתגבור הכשרה

יעד 8

משימה	סטטוס הפעילות
סיוע לבתי הספר בבניית תכניות עבודה	יישום החל בשנת 2013 וימשך בשנת 2014
תמיכה בפיתוח תשתיות הדרכה	בעיצומו של מחקר לבדיקת סוגיות בהדרכה קלינית

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

ב. תוכנית עבודה לשנת 2014

תגבור הכשרה וגיוס אחיות

יעד 1

רקע תגבור אחיות נמצא בתהליך לקראת שיעור רצוי על מנת לתת מענה לצרכי מערכת הבריאות. מינהל הסיעוד מתוקף תפקידו פועל לפיתוח משאבי כוח אדם שיתנו טיפול בטוח לאוכלוסייה.

מדד התוצאה: גיוס סטודנטים חדשים ללימודי סיעוד

משימות	שותפים	תפוקה מצופה
הפעלת 34 תוכניות לימוד חדשות לאחיות מוסמכות: 13 תוכניות ללימודי תעודה 21 הסבת אקדמאים	מל"ג, מוסדות אקדמיים	3,000 סטודנטים יחלו לימודיהם בכלל התוכניות
הפעלת תוכנית אקדמית בסיעוד באוניברסיטת בן גוריון ייעודית לבני המגזר הבדואי בדרום	מל"ג \ ות"ת, משרד רוה"מ	תופעל תוכנית אקדמית בסיעוד ייעודיות למגזר הבדואי
פתיחת מסגרות לימודים נוספות באקדמיה: - המכללה האקדמית אשקלון - שלוחת מכון טל בביה"ס לסיעוד שערי צדק - שלוחת אוניברסיטת תל אביב בביה"ס לסיעוד מאיר	ות"ת, מל"ג, מוסדות ההכשרה	בשנת 2018 יתווספו 150 בוגרים אקדמאים בסיעוד
ניהול מלגות	לשכה משפטית בהקשר למחויבי מלגות	מתן מלגות לסטודנטים לסיעוד בכל מסגרות הלימוד
הפעלת קמפיין לגיוס מועמדים ללימודי סיעוד	דוברות, לפ"מ	הגדלה במספר המתחילים ללימודי סיעוד ל- 3000

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

התאמת מערך ההוראה בסיעוד לתגבור ההכשרה

יעד 2

רקע על מנת לאפשר הכשרה מוגברת של מספר האחיות במדינת ישראל, על בתי הספר לסיעוד להפעיל מספר רב יותר של תוכניות לימוד המכילות מספר סטודנטים גדול יותר. יש להתאים את תשתיות בתי הספר למספר גדול של סטודנטים.

מדד התוצאה: הצעת משאבי תשתית וכוח אדם המתאימים למערך ההכשרה הנדרש

משימות	שותפים	תפוקה מצופה
אומדן משאבים לצרכים הנדרשים	בתי הספר לסיעוד	הגשת אומדן תקציבי לצרכים הנדרשים
הצפת הפערים המקשים על התאמת ההוראה לצרכים והצעת תכנית לפתרון	בתי הספר לסיעוד	הצעת תוכנית לקראת שנת 2015
התאמת מערך ההוראה הקלינית לצרכים (חלופות לשדות קליניים)	בתי הספר לסיעוד	בניית החלופות לקראת שנת הלימודים 2016 להפעלה

פיתוח תפקידי האחות המומחית בתחומים נוספים : טיפול בפגים, רפואה ראשונית, כירורגיה, פנימיות וסוכרת

יעד 3

רקע אחיות מומחיות פועלות במספר תחומים עיקריים: ניהול הטיפול בחולים כרוניים באשפוז ובקהילה, מתן מענה למצבי חירום וכן טיפול במצבים חריפים "פשוטים" במסגרת רפואה ראשונית. פיתוח זה מאפשר מתן טיפול טוב יותר כמו גם פיתוח אופק קידום קליני לאחיות.

מדד התוצאה: הכשרת אחיות לתפקיד אחות מומחית בתחומים: פגים, סוכרת, כירורגיה, פנימיות

משימות	שותפים	תפוקה מצופה
קביעת הסמכות הרלוונטית בפעילות בכל תחום לרבות רישום מרשמים תחיליים	הלשכה המשפטית	אישור מנכ"ל לסמכויות ייחודיות למומחיות בסיעוד בתחומים שנקבעו : פגים, סוכרת, כירורגיה, פנימיות
התאמת ההכשרה לתפקוד המרבי בכל תחום	רופאים מומחים בתחומים.	תכנית הלימודים להכשרת אחות מומחית הכוללת את הסמכויות שאושרו
קביעת מנגנון הפעלה של רישום תרופות לאחר הכרה משפטית	הלשכה המשפטית	קיום מנגנון בקופות החולים ובבתי המרקחת לניפוק תרופות עפ"י מרשם חתום ע"י אחות מומחית

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

הסדרת תפקידה של האחיות המוסמכות בתהליכי שיקום

יעד 4

רקע מינהל הסיעוד מצטרף לתוכנית לאומית שמטרתה לקדם את נושא השיקום.

מדד התוצאה: תשתית ליישום תפקיד אחות שיקום

משימות	שותפים	תפוקה מצופה
קביעת תחומי פעילות ייחודיים של האחיות המוסמכות בתהליכי שיקום	אחיות מומחיות מהשטח, מנהלות הסיעוד במוסדות רפואיים, מנהל הרפואה	פעולות ייחודיות לאחות שיקום סמכויות החלטה של אחות שיקום
פיתוח הנחיות מקצועיות למימוש תפקידים ייחודיים בתחום השיקום	אחיות מומחיות מהשטח	הפצת הנחיות מקצועיות המגדירות גבולות תפקוד של אחות בתחום השיקום
תכנית להכשרה ייעודית בהתאם לפעילות הייחודית	אחיות מומחיות מהשטח, בתיה"ס לסיעוד	תכנית הכשרה להשתלמות על בסיסית בתחום השיקום

קביעת התפקידים הייחודיים של האחיות ברצף הטיפול

יעד 5

רקע ממצאים מראים כי הסתברות לכשלים ופגיעה בבריאות החולה עולה במעברים. האחיות שנמצאת בצמתי הטיפול בעלת יכולת רבה להשפיע על איכות הטיפול במעברים.

מדד התוצאה: יישום תפקיד האחיות במעברים

משימות	שותפים	תפוקה מצופה
הגדרת סטנדרט הכרחי מינימלי להעברת מידע בעת החלפת צוותי טיפול במעבר בין יחידות טיפוליות	מנהלות הסיעוד במוסדות רפואיים	הפצת הנחיות מקצועיות להעברת מידע במעבר בין יחידות מקצועיות
הגדרת תחומי פעילות קריטיים של האחיות להבטחת בטיחות החולה במעברים	מנהלות הסיעוד במוסדות רפואיים	הפצת הנחיות מקצועיות בתחום הבטחת בטיחות החולה במעברים

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

יעד 6 בדיקת מיצוי הפוטנציאל המקצועי של האחות המוסמכת: הגדרת הפערים בין פעולות הסיעוד המוגדרות בתפקיד לבין הביצוע בפועל

רקע מינהל הסיעוד במסגרת תפקידו קובע את הסמכות המקצועית והפעולות המותרות הנלוות בכל תפקיד. ביצוע Scope מלא מעלה את ההיתכנות ליעילות ניצול המשאב האנושי

מדד התוצאה: הצעת תוכנית לצמצום הפער בין ה-Scope לבין מימושו

משימות	שותפים	תפוקה מצופה
הפצת כלי בדיקה לבתי חולים הממשלתיים	מנהלות סיעוד בבתי חולים	איסוף כלי הבדיקה מבתי החולים הממשלתיים.
ניתוח הממצאים		ניתוח נתוני כלי הבדיקה, זיהוי הפערים בין ה-Scope למימושו
הצעת תכנית לצמצום הפערים	מנהלות סיעוד בבתי חולים	קיום תכנית לצמצום פערים ומיצוי הפוטנציאל.

יעד 7 הטמעת שיטת לימוד באמצעות למידה מקוונת כתחליף להוראה פרונטלית

רקע מינהל הסיעוד משלב אמצעי הוראה מעודכנים וחדשניים המותאמים לצרכים ולדרישות ההכשרה. החל משנת 2014 תוטמע שיטת למידה מקוונת באמצעות לומדות כתחליף להוראה פרונטלית במסגרת ההכשרה העל בסיסית בתחום האקוטי

מדד התוצאה: שימוש בלמידה מקוונת

משימות	שותפים	תפוקה מצופה
בדיקת יישום יעילות שיטת הלימוד המקוון באמצעות סקר	בתי"ס לסיעוד המפעילים את הלומדות	4 נושאים מתוך תכנים לימודיים בחטיבה אקוטית משותפת בקורסים על בסיסיים נלמדים בשיטת לימוד מקוונת
עדכון השיטה בהתאם לממצאים	מומחי תוכן, מחלקת מחשוב	ממצאי סקר הבדק את יעילות שיטת הלימוד המקוון מוטמעים באופן ההפעלה

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

שיפור תהליכי עבודה במינהל ומתן שירותים לנבחנים במבחני רישוי ממשלתיים

יעד 8

רקע מינהל הסיעוד כארגון במטה משרד הבריאות, מופקד על הפיתוח, ההכשרה והרישוי של ציבור המונה כ- 50,000 אחיות. הארגון בודק את עצמו באופן סדיר לצורך שיפור תהליכי עבודה ומתן שירותים באופן היעיל ביותר.

מדד התוצאה: שימוש באמצעים מקוונים להפעלת הבחינות

משימות	שותפים	תפוקה מצופה
הפקת אישור מקוון של ציון מבחן רישום על ידי נבחנים	מחלקת מחשוב	הנבחנים מקבלים אישור מקוון בכתב לאחר בחינה
המרת שימוש מתוכנת "לפיד" לתוכנת "שביט" להפקת מבחנים ממשלתיים בסיעוד	מחלקת מחשוב	תוכנה פועלת בכל היישומים
הטמעת שימוש בברקוד נתוני הנבחן המופיעים על גבי המדבקה	מחלקת מחשוב	נתוני הנבחן קיימים בברקוד המכיל את כל נתוני הנבחן הנדרשים

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

מעבר ליעדים השנתיים הנקבעים מדי שנה, מקיים מנהל הסיעוד פעילויות שוטפות הנגזרות מתפקידו וביניהן:

ניהול סקרים ומחקרים תומכי מדיניות

לשנת 2014 מתוכננים המחקרים הבאים:

- תפקיד האחיות בבריאות הציבור בעידן של פתוח מומחיות קלינית בישראל
- הערכת יישום התפקיד של האחיות המומחיות הקלינית בגריאטריה
- מוכנות הבוגרים לעבודה ואפקטיביות התוכנית הקלינית בהכשרה הגנרית.

ניהול בחינות רישוי להסמכה, להשתלמות מוכרת בסיעוד ולמומחיות בסיעוד

- הפעלת בחינות רישום לאחיות מוסמכות
- הפעלת בחינות רישום להשתלמויות מוכרות בסיעוד
- פיתוח והפעלת מבחני רישום למומחיות
- הכשרת כותבי פריטים בתחומים נדרשים

הסמכה

- עדכון תכניות לימודים בהשתלמויות מוכרות בסיעוד
- ניהול רשומת העוסקים בסיעוד, בעלי השתלמות מוכרת ואחיות מומחיות
- הפעלת מערך השתלמויות מוכרות בסיעוד (קורסים על בסיסיים) ב- 16 תחומים
- בקרת הפעלת תכניות לימודים
- קביעת גובה התמיכות לבתי הספר על פי מבחנים
- עדכון הנחיות להפעלת תכניות לימוד לבתי הספר

ניהול מאגרי מידע

- ניהול מאגר הבחינות
- ניהול אתר תרגול אינטראקטיבי לבחינות ממשלתיות
- ניהול אתר אינטראקטיבי להפעלת בחינות ממוחשבות בסיעוד
- ניהול אתר אינטראקטיבי ללמידה מקוונת (באמצעות לומדות)
- ניהול אתר אינטרנט להנגשת השירות של מנהל הסיעוד

כשירות

- השתתפות בוועדות משמעת
- השתתפות בוועדות בדיקה
- טיפול באירועים חריגים ותלונות
- השתתפות בוועדה לבדיקת כשירות רפואית

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

פיתוח מקצועי

- מתן מענה להפעלת תכניות בינלאומיות
- ניהול ועדה להשתלמויות בחו"ל (קרן הירש)

תקציב

- עדכון התמחור לתוכניות הלימוד
- הקצאת תקציב לבתי הספר לסיעוד ולתוכניות לימוד
- הקצאת תקציב מילוי מקום לבתי חולים
- קביעת תקני הדרכה קלינית לבתי חולים
- ניהול התקציב

הנחיות מקצועיות

- עדכון חוזרי מנהל הסיעוד בהתאם לדרישות משתנות
- ריכוז הוועדה המייעצת לפעולות חריגות (עפ"י סעיף 59 א' לפקודת הרופאים)
- שותפות בעבודה על סטנדרטים רב מקצועיים

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

ג. כוח אדם בסיעוד – נתוני כוח אדם לסוף שנת 2013

• רשיונות חדשים בסיעוד:

בשנת 2013 נוספו 1,387 רשיונות חדשים במקצועות הסיעוד (1,354 מוסמכות ו- 33 מעשיות) בהשוואה ל- 1,208 בשנת 2012, המספר הגבוה ביותר בעשור האחרון. בשנת 2012 החלה מגמת עלייה במספר ההרשאות החדשות בעקבות גיוס אינטנסיבי של סטודנטים ללימודי סיעוד והענקת מלגות, שהחל בשנת 2009 ותוצאותיו יבואו לידי ביטוי גם בשנים הבאות.

• רשיונות חדשים לאחיות מוסמכות:

מספר הרשיונות החדשים למוסמכות, ללא הסבות ממעשיות, עלה ל- 1,354 בשנת 2013, המספר הגבוה ביותר בעשור האחרון המושפע ממדיניות המשרד.

• רשיונות חדשים לאחיות מעשיות:

בשנת 2013 הוכרו 33 אחיות מעשיות, רובן בוגרות חו"ל, 2% מכלל ההכרות החדשות בסיעוד בהשוואה ל- 778 ו- 42% מכלל ההכרות החדשות בסיעוד בשנת 2002. זאת, בהתאם למדיניות משרד הבריאות בשנים האחרונות, שאין הכשרה לאחיות מעשיות פרט לאחיות מעשיות מחו"ל במסגרת מדיניות קליטת עליה.

• הסבת אחיות מעשיות למוסמכות:

בעשור האחרון, מרבית האחיות המעשיות הוסבו למוסמכות, לכן מספר ההסבות במגמת ירידה. בשנת 2013 הוסבו 138 מעשיות למוסמכות, המספר הנמוך ביותר בעשור האחרון, 19% מההרשאות למוסמכות, לעומת 45% בשנת 2000.

• מספר האחיות:

בסוף 2013 היו 60,468 אחיות, מהן 47,098 עד גיל 65, מרביתן מוסמכות. סך כל היו 47,309 מוסמכות, מהן 39,028 עד גיל 65, ו- 13,159 מעשיות, מהן 8,070 עד גיל 65.

• אחוז האחיות המוסמכות:

אחוז האחיות המוסמכות מכלל האחיות עד גיל 65 במגמת עליה, 83% בסוף 2013 בהשוואה ל- 63% בסוף 2000.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

- **שיעור האחיות:**

שיעור סך כל האחיות במגמת ירידה, בשנת 2013 שיעור האחיות עד גיל 65 ירד ל- 5.79 ל- 1,000 נפש בהשוואה ל- 5.85 בשנה שעברה ו- 6.43 בשנת 2005, ירידה ב- 10%.

- **שיעור האחיות המוסמכות:**

בסוף 2013 שיעור האחיות המוסמכות עד גיל 65 היה 4.80 ל- 1,000 נפש, עליה לעומת 4.60 בשנת 2005, עליה ב- 4%.

- **הרכב גיל:** אחוז האחיות הצעירות ירד בעשור האחרון, בסוף 2013 כשתי חמישיות (40%) היו עד גיל 45 בהשוואה למחצית (48%) בשנת 2005, שתי חמישיות (39%) היו בגיל 45-64 (38% ב- 2005) וחמישית (21%) היו בגיל 65 ומעלה לעומת 14% בשנת 2005.

- **אחוז הגברים:** במגמת עליה, בסוף 2013, 11.3% מעובדי הסיעוד המוסמכים היו גברים בהשוואה ל- 9.6% בשנת 2005.

- **אחיות מוסמכות בוגרות קורסים על בסיסיים:**

במגמת עליה, בסוף 2013 היו 16,869 אחיות מוסמכות עד גיל 65 בוגרות קורסים על בסיסיים, 2.1 ל- 1,000 נפש.

- **אחוז האחיות המוסמכות בוגרות קורסים על בסיסיים:**

אחוז האחיות המוסמכות בוגרות קורסים על בסיסיים עלה ל- 43% מכלל המוסמכות עד גיל 65 בהשוואה ל- 39% בשנת 2005.

- **הרשאות חדשות לבוגרי קורסים על בסיסיים:**

במהלך 2013 סיימו 1,017 אחיות מוסמכות קורסים על בסיסיים, מהן 160 סיימו קורס לטיפול נמרץ, 118 יועצת הנקה, 88 מיילדות, 78 חדר ניתוח, 70 רפואה דחופה, 69 נפרולוגיה, 63 אונקולוגיה, 59 גריאטריה, 55 סוכרת, 50 טיפול נמרץ ילדים, 49 רפואה ראשונית, 35 רפואה מונעת, 35 טיפול נמרץ פגים, 29 אי ספיקת לב, 29 פסיכיאטריה, 19 רישום מרשמים ו- 11 מניעת זיהומים.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

- **שיעור אחיות בוגרות קורסים על בסיסיים עד גיל 65:**
השיעור לטיפול נמרץ גבוה בהשוואה לקורסים אחרים, 0.58 ל-1,000 נפש בטיפול נמרץ מבוגרים, 0.22 מיילדות, 0.20 רפואה מונעת, 0.18 חדר ניתוח, 0.17 אונקולוגיה, 0.13 טיפול נמרץ ילדים ופגים, 0.13 גריאטריה, 0.13 נפרולוגיה, 0.12 רפואה דחופה ו-0.12 פסיכיאטריה. בשאר הקורסים השיעור נמוך יותר.
- **אחיות מועסקות:**
בהתאם לסקר כח אדם של הלמ"ס, בשנת 2012 היו 38 אלף אחיות מועסקות במגזר האזרחי בישראל, 4.8 ל-1,000 נפש, בהשוואה ל-5.3 בשנת 2005, השיעור ירד בעשירית (9%-) משנת 2005. שיעור האחיות המועסקות נמוך במחוז הדרום 3.3 ל-1,000 נפש ובמחוז הצפון 3.9, בהשוואה ל-7.1 במחוז חיפה, 5.8 במחוז תל אביב, 4.7 במחוז ירושלים ו-4.6 במחוז המרכז בממוצע השנים 2009-2011. מחצית (57%) מכלל האחיות המועסקות בשנת 2012 היו עד גיל 45 בהשוואה לכשני שלישי (64%) בשנת 2005.
- **מקום העסקה:**
שלושה רבעים מכלל האחיות מועסקות בבתי חולים ורבע מועסקות בקהילה, אחוז יציב בשני העשורים האחרונים.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

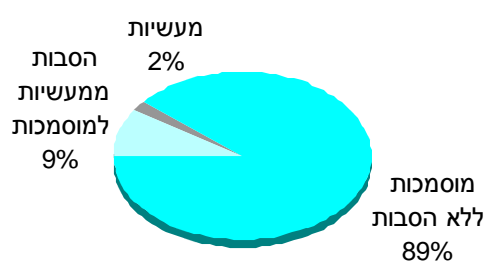
**משרד
הבריאות**
 לחיים בריאים יותר

רשיונות חדשים

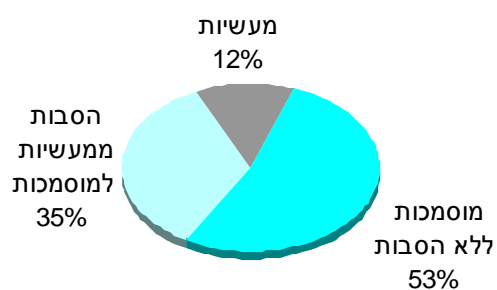
רשיונות חדשים לפי גיל, 2013

2013				
45+	30-44	-30	סה"כ	
117	424	951	1,492	אחיות מוסמכות
45	74	19	138	מהן: הסבות ממעשיות
8	12	13	33	אחיות מעשיות
80	362	945	1,387	סה"כ תוספת אחיות

2013

2005

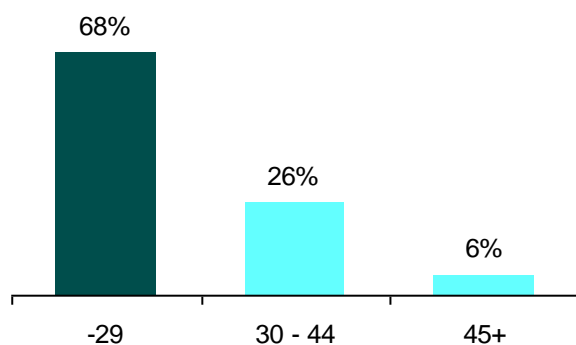
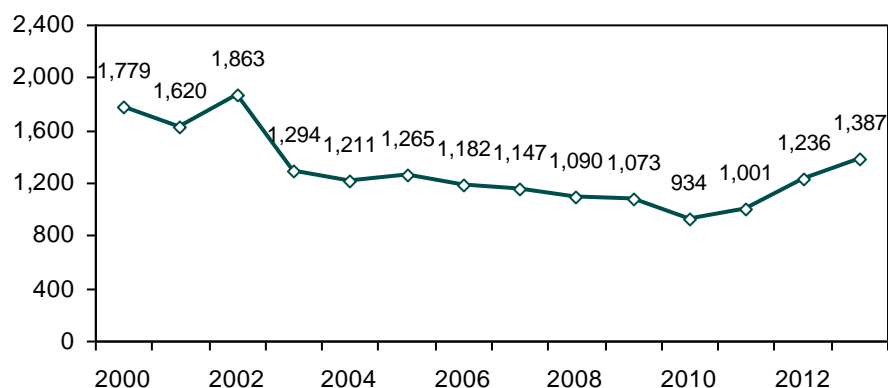
מינהל הסיעוד

Nursing Division

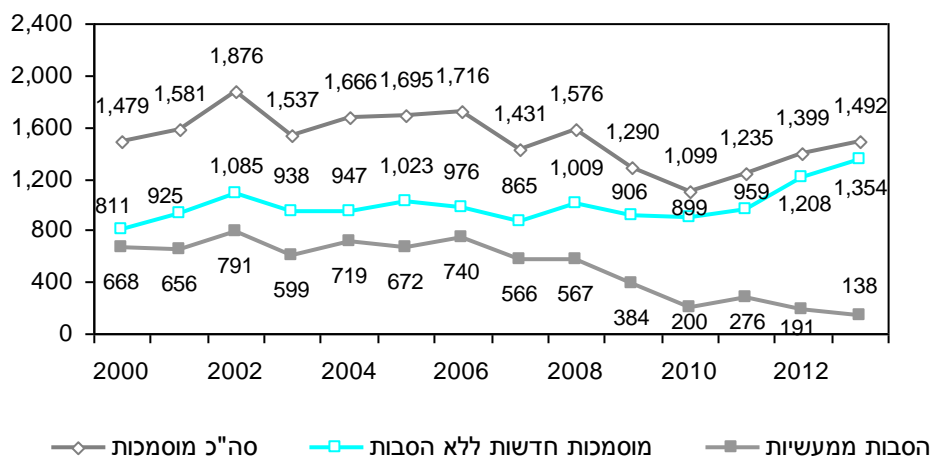
משרד
הבריאות

לחיים בריאים יותר

תוספת רשיונות חדשים בסיעוד לפי גיל, 2013

תוספת אחיות חדשות לפי שנת קבלת הרשיון
מוסמכות ומעשיות ללא הסבות

רשיונות חדשים למוסמכות

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

שיעור אחיות

שיעור ל- 1,000 נפש

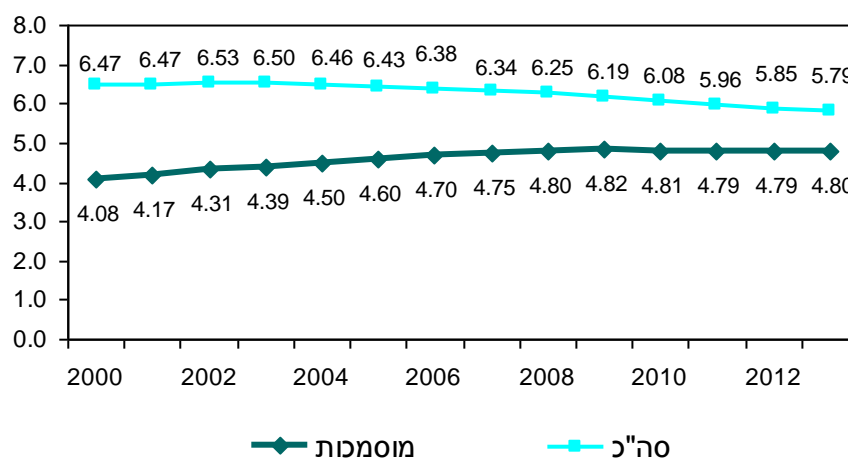
2013

סה"כ עד גיל 65

סה"כ 7.43 5.79

מהן - מוסמכות 5.82 4.80

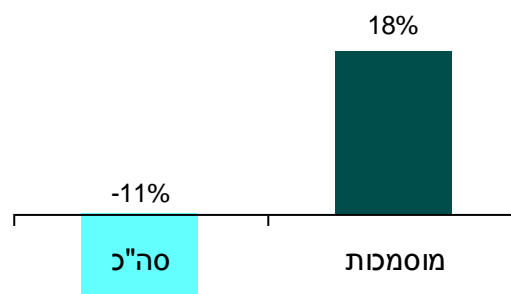
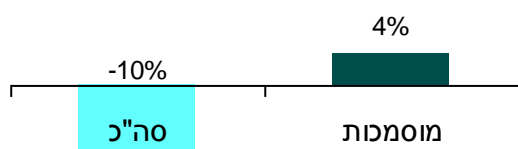
שיעור אחיות עד גיל 65, 2000-2013

אחוז שינוי בשיעור האחיות עד גיל 65

2013/2005

2013/2000

סך הכל אחיות לפי גיל, 2000-2013

אחוזים					שיעור ל- 1,000 נפש		מספרים מוחלטים		שנה
65+	55-64	45-54	30-44	עד 30	עד גיל 65	סה"כ	עד גיל 65	סה"כ	
10%	15%	23%	37%	15%	6.47	7.30	41,214	46,506	2000
10%	15%	23%	37%	15%	6.47	7.37	42,135	47,984	2001
11%	15%	22%	37%	14%	6.53	7.50	43,282	49,731	2002
12%	16%	22%	37%	13%	6.50	7.54	43,888	50,884	2003
13%	16%	22%	37%	12%	6.46	7.57	44,393	51,975	2004
14%	17%	22%	37%	12%	6.43	7.59	44,958	53,080	2005
15%	17%	22%	36%	11%	6.38	7.60	45,424	54,108	2006
15%	17%	21%	35%	11%	6.34	7.61	45,918	55,092	2007
16%	18%	22%	35%	10%	6.25	7.56	46,347	56,004	2008
17%	18%	22%	34%	9%	6.19	7.53	46,719	56,871	2009
17%	19%	22%	34%	9%	6.08	7.48	46,808	57,591	2010
19%	18%	21%	33%	8%	5.96	7.45	46,716	58,362	2011
20%	18%	21%	33%	8%	5.86	7.31	46,716	58,362	2012
21%	18%	21%	32%	8%	5.79	7.43	47,098	60,468	2013

כולל אחיות בסוף השנה בעלות הרשאה לעסוק בסיעוד בישראל, לא כולל אחיות שנפטרו או עזבו את הארץ, בהתאם לעדכון ממרשם האוכלוסין. סה"כ כולל גיל לא ידוע.

אחיות מוסמכות לפי גיל, 2000-2013

אחוזים					שיעור ל- 1,000 נפש		מספרים מוחלטים		שנה
65+	55-64	45-54	30-44	עד 30	עד גיל 65	סה"כ	עד גיל 65	סה"כ	
9%	14%	24%	39%	13%	4.08	4.56	25,960	29,029	2000
9%	14%	24%	39%	13%	4.17	4.69	27,110	30,530	2001
10%	15%	23%	39%	13%	4.31	4.88	28,554	32,340	2002
11%	15%	23%	39%	13%	4.39	5.01	29,649	33,792	2003
11%	15%	23%	39%	13%	4.50	5.15	30,893	35,397	2004
12%	15%	22%	39%	12%	4.60	5.29	32,175	36,998	2005
12%	15%	22%	38%	12%	4.70	5.43	33,422	38,631	2006
13%	16%	22%	38%	12%	4.75	5.52	34,435	39,966	2007
13%	16%	22%	38%	11%	4.80	5.59	35,559	41,436	2008
13%	16%	22%	38%	11%	4.82	5.64	36,408	42,615	2009
14%	17%	22%	37%	10%	4.81	5.66	37,018	43,597	2010
15%	17%	22%	37%	10%	4.79	5.70	37,572	44,705	2011
16%	17%	21%	37%	9%	4.79	5.76	38,221	45,972	2012
16%	17%	21%	36%	9%	4.80	5.82	39,028	47,309	2013

כולל אחיות בסוף השנה בעלות הרשאה לעסוק בסיעוד בישראל, לא כולל אחיות שנפטרו או עזבו את הארץ, בהתאם לעדכון ממרשם האוכלוסין. סה"כ כולל גיל לא ידוע.

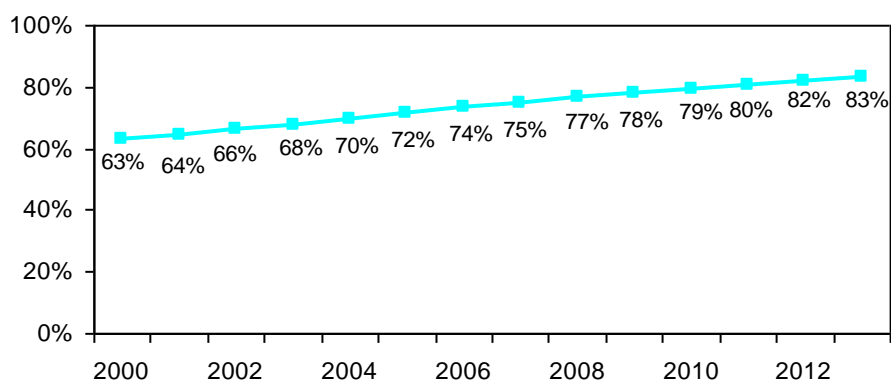
מינהל הסיעוד

Nursing Division

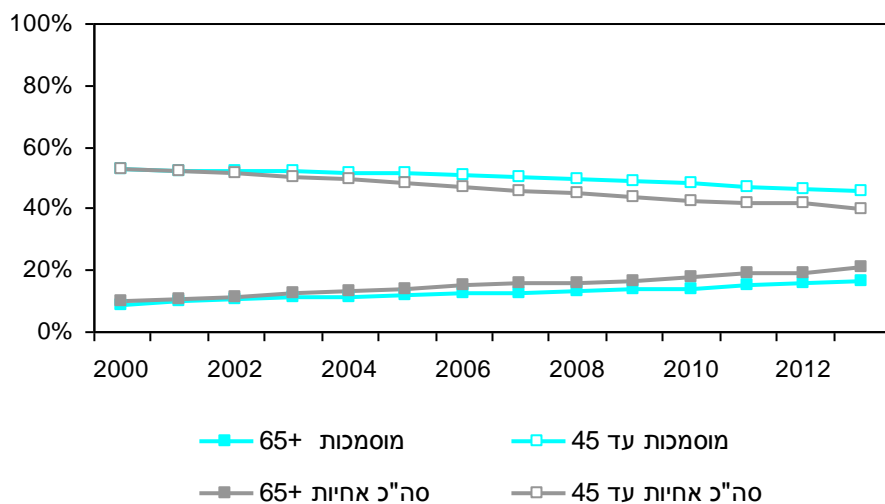
**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

אחוז המוסמכות מכלל האחיות עד גיל 65, לשנים 2000-2013

התפלגות האחיות לפי גיל, לשנים 2000-2013

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

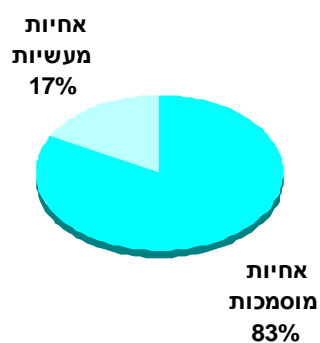
לחיים בריאים יותר

מאפייני אחיות לפי משתנים דמוגרפים

הרכב גיל

עד גיל 65

2013

מספרים מוחלטים ואחוזים

2013						
65+	55 - 64	45 - 54	30 - 44	-29	סה"כ	
12,478	10,838	12,606	19,047	4,607	60,468	סה"כ אחיות
7,708	7,827	9,956	16,903	4,342	47,309	אחיות מוסמכות
4,770	3,011	2,650	2,144	265	13,159	אחיות מעשיות
21%	18%	21%	32%	8%	100%	סה"כ אחיות
16%	17%	21%	36%	9%	100%	אחיות מוסמכות
37%	23%	21%	17%	2%	100%	אחיות מעשיות

סה"כ כולל גיל לא ידוע.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

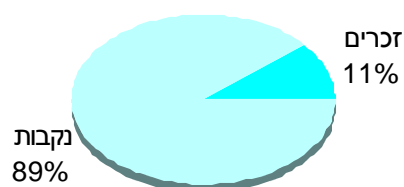
משרד
הבריאות

לחיים בריאים יותר

מאפייני אחיות מוסמכות לפי משתנים דמוגרפים

הרכב גיל ומין

2013

מספרים מוחלטים ואחוזים

2012						
65+	55-64	45-54	30-44	18-29	סה"כ	
7,708	7,827	9,956	16,903	4,342	47,309	סה"כ
331	514	1,043	2,527	886	5,368	זכרים
7,377	7,313	8,913	14,376	3,456	41,941	נקבות
16%	17%	21%	36%	9%	100%	סה"כ
6%	10%	20%	48%	17%	100%	זכרים
18%	18%	22%	35%	8%	100%	נקבות
						סה"כ כולל גיל לא ידוע

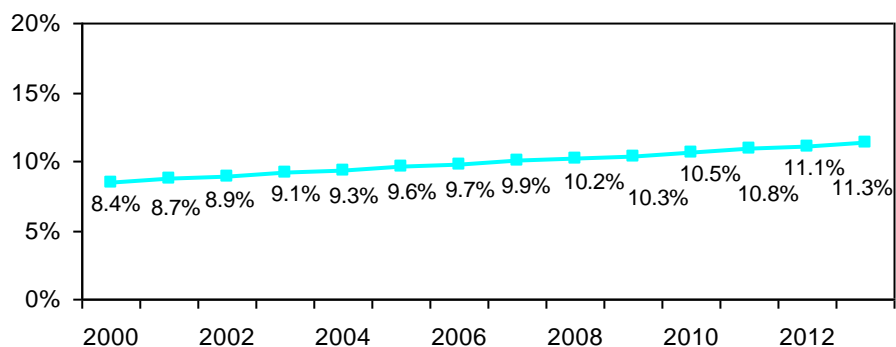
מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

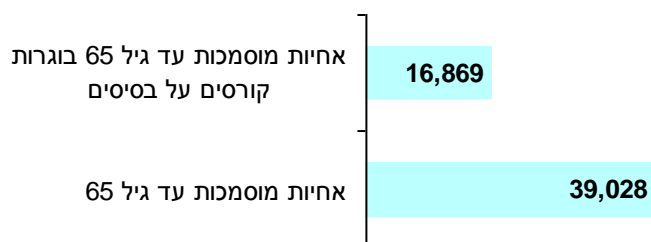
לחיים בריאים יותר

אחוז הגברים מכלל עובדי הסיעוד המוסמכים

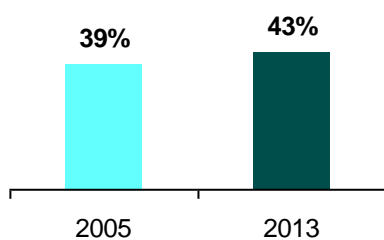

אחיות מוסמכות בוגרות קורסים על בסיסיים

מספרים מוחלטים, סוף 2013

אחוז אחיות מוסמכות עד גיל 65 בוגרות קורסים על בסיסיים מכלל המוסמכות

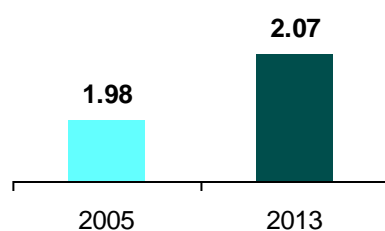
מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

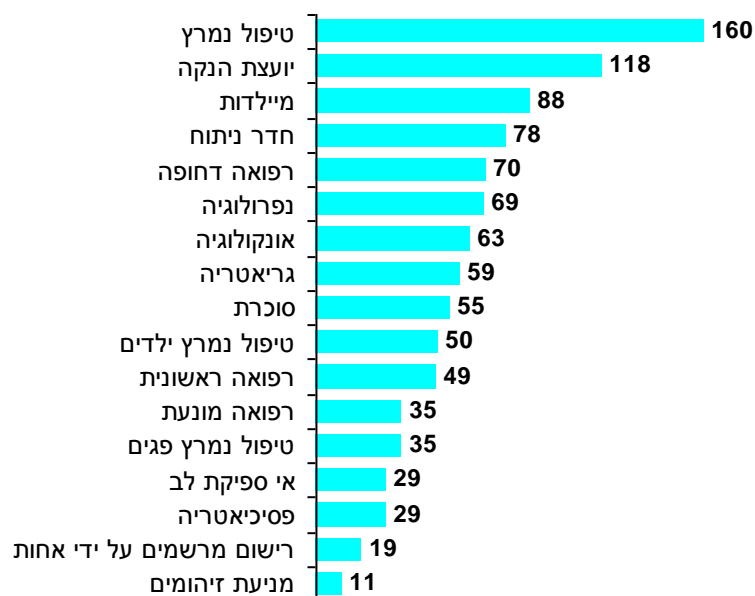
לחיים בריאים יותר

שיעור אחיות מוסמכות עד גיל 65 בוגרות קורסים על בסיסיים (שיעור ל- 1,000 נפש)

אחיות בוגרות קורסים על בסיסיים

הרשאות חדשות בשנת 2013

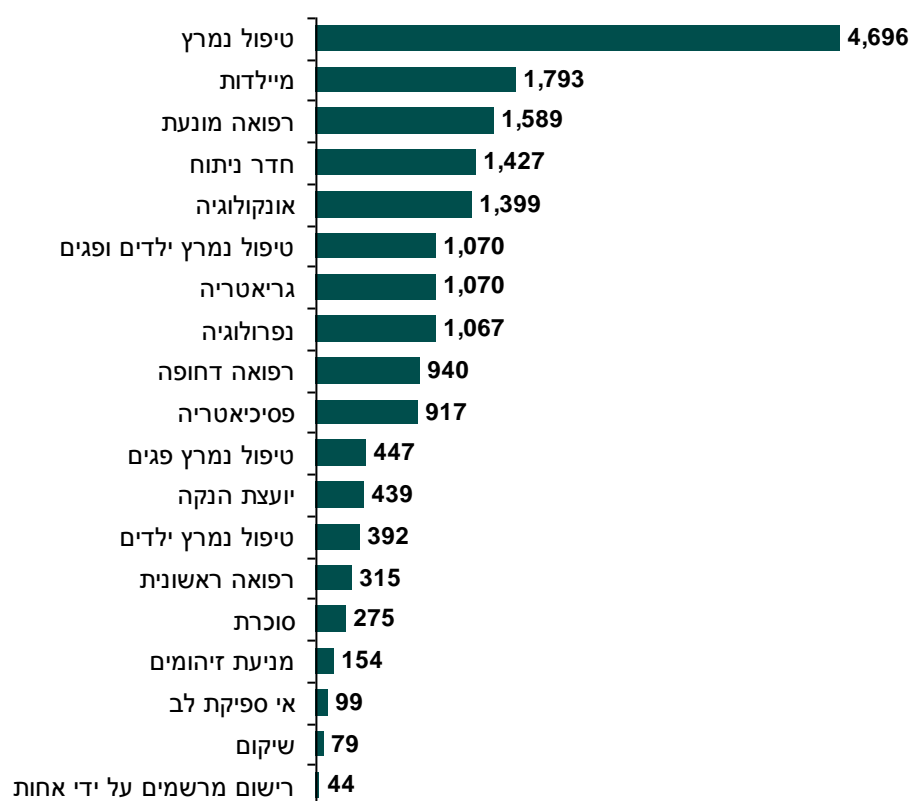
מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

בוגרות קורסים על בסיסיים עד גיל 65, עד סוף 2013

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

אחיות בוגרות קורסים על בסיסיים, 2013

מספרים מוחלטים, שיעור ל- 1,000 נפש לפי קבוצות גיל

65+	45-64	-44	סה"כ	שיעור עד גיל 65	
292	2,382	2,314	4,988	0.577	טיפול נמרץ ⁽¹⁾
660	973	820	2,460	0.220	מיילדות
1,167	1,259	330	2,758	0.195	רפואה מונעת ⁽²⁾
342	740	687	1,769	0.175	חדר ניתוח
133	779	620	1,532	0.172	אונקולוגיה
61	657	413	1,131	0.132	טיפול נמרץ ילדים ופגים
241	783	287	1,311	0.132	גריאטריה ⁽³⁾
89	545	522	1,156	0.131	נפרולוגיה
276	630	287	1,193	0.113	פסיכיאטריה
18	360	580	958	0.116	רפואה דחופה
1	92	355	448	0.055	טיפול נמרץ פגים
	55	337	392	0.048	טיפול נמרץ ילדים
1	121	318	440	0.054	יועצת הנקה
1	130	185	316	0.039	רפואה ראשונית
	88	187	275	0.034	סוכרת
9	100	54	163	0.019	מניעת זיהומים
2	57	22	81	0.010	שיקום
	43	56	99	0.012	אי ספיקת לב
	26	18	44	0.005	רישום מרשמים על ידי אחות

סה"כ כולל גיל לא ידוע.

⁽¹⁾ טיפול נמרץ: כולל טיפול נמרץ לב וטיפול נמרץ משולב.
⁽²⁾ רפואה מונעת: כולל בריאות הציבור ובריאות הציבור והקהילה.
⁽³⁾ גריאטריה: כולל טיפול מוגבר בחולה הגריאטרי.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

אחיות מועסקות לפי סקר כח אדם

1995 2000 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012

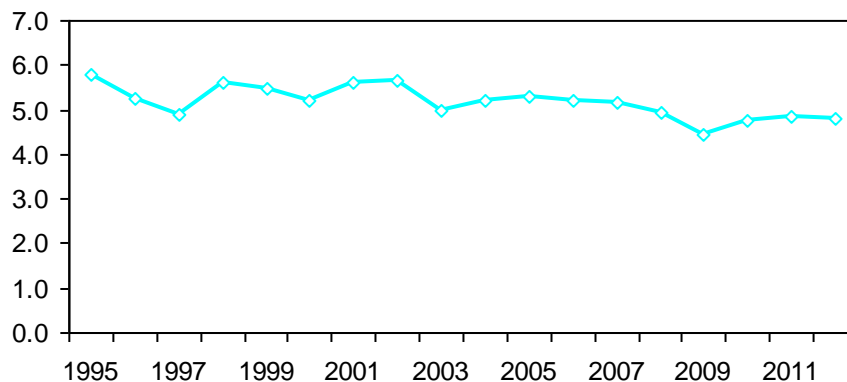
מספרים מוחלטים - אלפים

32.1 32.7 36.6 36.7 37.1 36.2 33.3 36.3 37.6 38.0

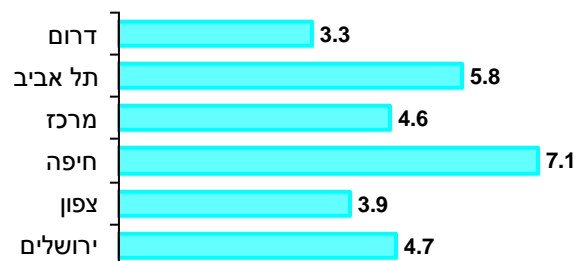
שיעור ל-1,000 נפש

5.79 5.20 5.28 5.21 5.17 4.96 4.45 4.76 4.84 4.80

שיעור אחיות מועסקות, 1995-2012

שיעור אחיות מועסקות לפי מחוז תעסוקה, 2009-2011

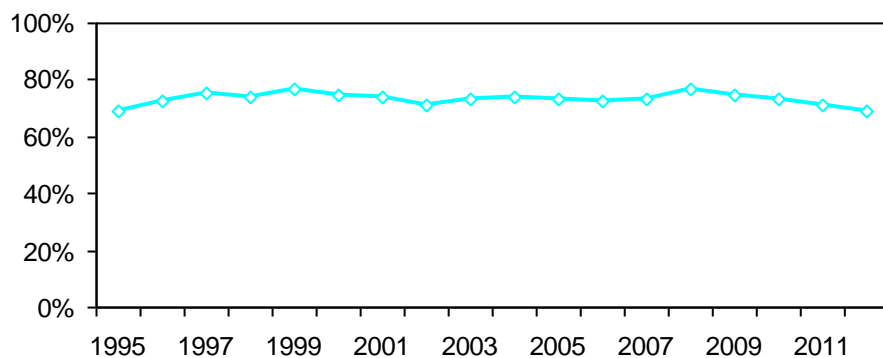
מינהל הסיעוד

Nursing Division

משרד
הבריאות

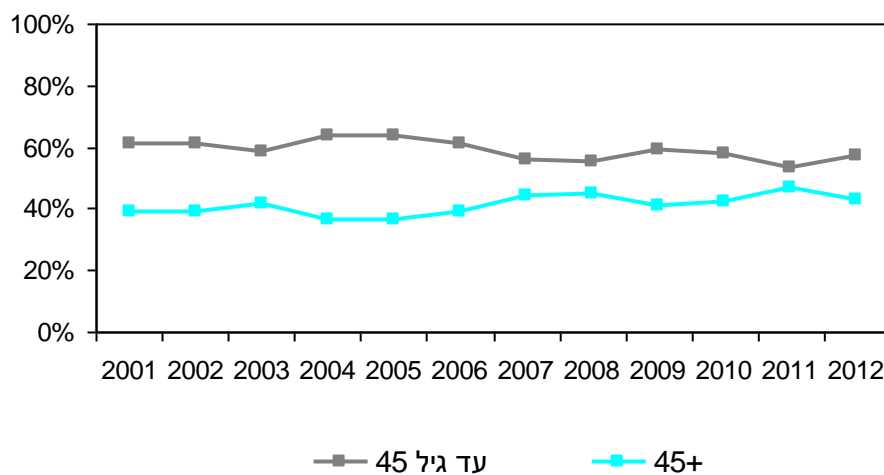
לחיים בריאים יותר

אחוז אחיות מועסקות בבתי החולים, 1995-2012

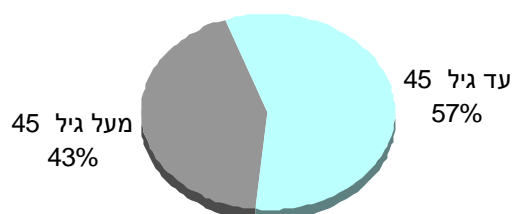

אחיות מועסקות לפי גיל

אחוזים

2012

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

ד. תנופת ההכשרה

ממשיכה תנופת ההכשרה גם ב- 2013 לקראת 2014. נעשה כל מאמץ להגדלת מקומות הלימוד האקדמיים כמו גם גיוס סטודנטים בכל התוכניות הנוספות: הסבת אקדמאים ולימודי תעודה. בשנת 2013 בולטת המגמה של הגדלת מספר הסטודנטים האקדמיים לעומת ירידה בביקוש ללימודי תעודה. הרחבת המסלולים האקדמיים.

צורפו למעגל ההכשרה האקדמית המוסדות הבאים:

- אוניברסיטת אריאל
- ביה"ס לסיעוד לניאדו שלוחת מכללת רופין

לקראת שנת 2014 צפויים להצטרף למערך זה המוסדות הבאים:

- מכללת אשקלון
- בית ספר לסיעוד מאיר בכפר סבא – שלוחה נוספת של אונ' תל אביב
- ביס' לסיעוד בני ציון

החלו מגעים לסינוף אקדמי של ביס' לסיעוד אי.אם.אם.סי נצרת לקראת שנת 2015.

היקף ההכשרה גדל מאוד בשנים האחרונות וקיבל ביטוי במספר מוסדות ההכשרה האקדמיים, במספר הסטודנטים שהחלו ללמוד וכן במספר המסיימים.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

להלן נתוני התפוקות:

א. השוואת היקף ההכשרה בין השנים 2006 ל- 2014

מוסדות אקדמיים ללימודי סיעוד 2006

מוסדות אקדמיים ללימודי סיעוד 2013

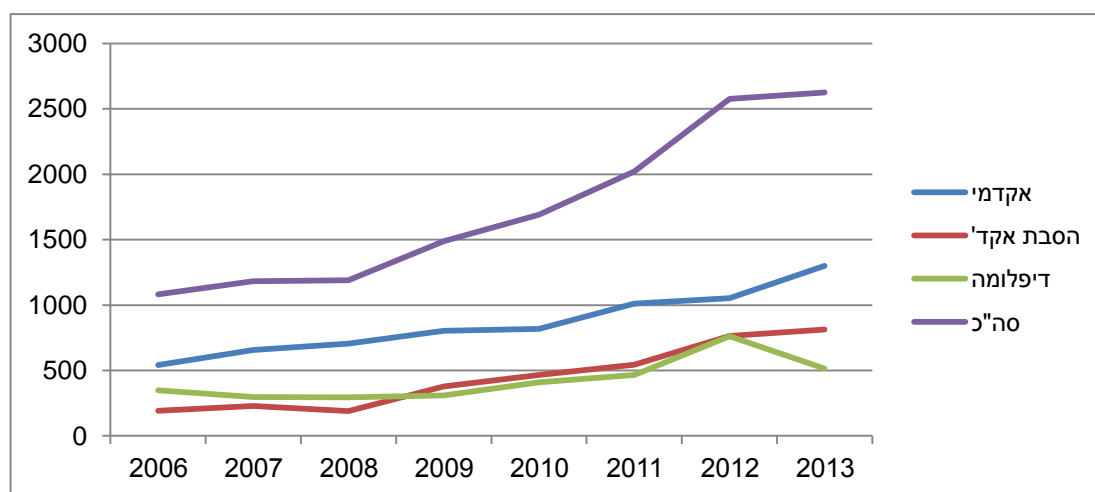
מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

ב. מספר סטודנטים שהחלו ללמוד בשנים 2006-2013

מסלול לימודים	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
אקדמאים	541	657	706	804	818	1011	1052	1299
הסבת אקדמאים	191	229	190	377	465	545	764	812
דיפלומה	349	296	294	308	409	465	761	514
סה"כ	1081	1182	1190	1489	1692	2021	2577	2625

כאמור, תנופה חשובה אך אינה מספקת באשר לדרישת בוגרים. מספר הבוגרים מושפע מרמת הנשירה אשר עדיין עומדת על כ- 20%.

יחד עם זאת, ניכרת מגמה בולטת של הגדלת מספר הבוגרים. צפי הבוגרים לשנת 2014 חוצה את קו ה- 2000.

מינהל הסיעוד

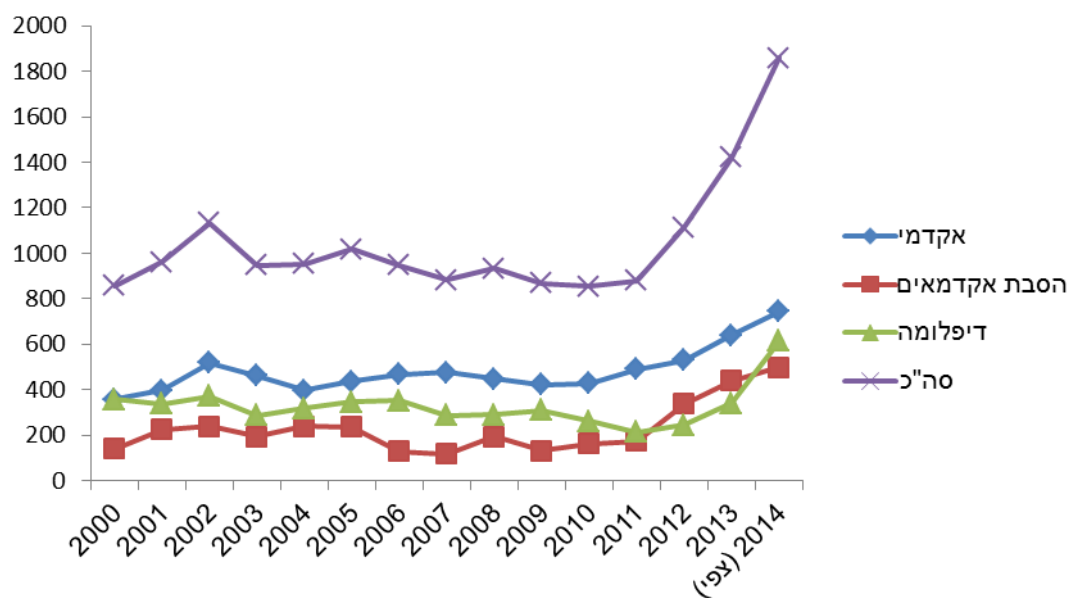
Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

ג. בוגרי תוכניות הסמכה 2006-2014:

שנה	אקדמי	הסבת אקדמאים	דיפלומה	סה"כ
2006	467	130	351	948
2007	477	117	288	882
2008	449	193	291	933
2009	424	133	311	868
2010	429	163	263	855
2011	491	175	214	880
2012	531	337	245	1113
2013	594	364	322	1280
2014 (צפי)	728	632	711	2071

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

ה. פעילות בינלאומית

מינהל הסיעוד ממשיך לקיים פעילות בינלאומית בתחומי פיתוח מקצועי.

במסגרת זו, מתפקד מינהל הסיעוד כנאמן ל"קרן הירש" המעניקה מלגות השתלמות לאחיות מישראל במוסדות בריאות בצפון אמריקה.

הקרן, לזכרו של דר' סלומון הירש מאוהיו, ארה"ב, מנוהלת ע"י ארגון ה- APF – American Physicians and Friends for Medicine in Israel עימם אנו עובדים בשיתוף פעולה במימוש המלגות על פי צרכי פיתוח צוותי אחיות לקידום איכות הטיפול במטופלים, על כך תודתנו.

אחד היעדים המרכזיים בשנים האחרונות בתוכניות העבודה מהווה פיתוח אחיות מומחיות בתחומים שונים. אנו משתמשים במשאב של "קרן הירש" לשלוח אחיות מתחומי מומחיות שאנו מפתחים ללמוד, כיצד התפקיד מיושם, הלכה למעשה, במערכת הבריאות בצפון אמריקה.

בשנת 2013 היתוונו תכנית עם בית חולים לילדים, בסינסינטי, ארה"ב (CINCINNATI CHILDREN'S HOSPITAL, OHIO), המחלקה לשנת"פ מקצועי עם מדינת ישראל. במרכז זה, הכולל פגיה גדולה, פועלות אחיות מומחיות בפגים במתן טיפול עצמאי כוללני בפג. במסגרת התכנית נשלחו להשתלמות ארבע אחיות בכירות מיחידות הפגים במרכזים הרפואיים: שיב"א, איכילוב, סורוקה ושערי צדק.

מטרת התכנית הייתה למידה של כלל מודל האחות המומחית בפגים בדגש על פעילותה היומיומית בשגרת עבודתה, סמכויותיה, הכשרתה, אינטראקציה עם מטפלים אחרים. האחיות, אשר שבו עם תובנות מקצועיות, מהוות פוטנציאל להשתתף בתכנית המומחיות בארץ.

לשנת 2014, אנו מתכננים השתלמות של אחיות מתחום הכירורגיה. כחלק מעבודת מטה לפיתוח אחות מומחית בכירורגיה נבחר ארבע אחיות בעלות פוטנציאל להשתלב בתכנית מומחיות בכירורגיה ובימים אלו אנו שוקדים על תכנית ההשתלמות.

נתיב נוסף לפעילות בינלאומית מהווה שנת"פ עם מש"ב במשרד החוץ. אנו מקיימים תכניות בהם אחיות ורופאים מלמדים בחו"ל אנשי מקצוע על פי דרישות המובאות בפנינו על ידי משרד החוץ.

בשנת 2013 פעלנו עם משרד הבריאות בארמניה להכנת תכנית לפי הצרכים שהעלו. התכנית התגבשה לתכני רפואה מונעת, ורפואת אם וילד ויצאה לפועל בינואר 2014 כאשר משלחת מומחים שמנתה אחות נפתית ורופאה, הפעילו תכנית אשר זכתה לשבחי המקומיים תוך בקשה להמשך הפעילות.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

ו. תקצירים – סקרים ומחקרים תומכי מדיניות במינהל הסיעוד

הקדמה

במהלך שנת 2013 הסתיימו ביחידה למחקרים וסקרים במנהל הסיעוד שני מחקרים שלהלן מוצגים עיקרי הממצאים.

המחקר הראשון עסק במאפיינים התעסוקתיים של האחיות בישראל ונעשה בשיתוף עם האגף לתכנון אסטרטגי וכלכלי במשרד הבריאות והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

המחקר השני בדק השתלבות הבוגרים של תוכניות הסבת אקדמאים בעבודה מנקודת מבטם של הבוגרים ושל האחיות האחראיות בבתי החולים.

מחקרים נוספים שהחלו בשנת 2013 ונמצאים בשלבי עשייה שונים הם:

- האחות בבריאות הציבור בעידן של פתוח מומחיות קלינית בסיעוד בישראל
- הערכת יישום התפקיד של האחות המומחית הקלינית בגריאטריה
- מוכנות הבוגרים לעבודה ואפקטיביות התוכנית הקלינית בהכשרה הגנרית.

היחידה למחקרים וסקרים עוסקת במחקרים בנושאים מגוונים ששימשו בסיס לקבלת החלטות ומסייעת להתוויית המדיניות ברמה ארצית בסוגיות אקטואליות וחשובות.

המחקרים המבוצעים ביחידה פורסמו בכתבי העת המובילים בתחומים הרלוונטיים.

ניתן למצוא קישורים למאמרים המתפרסמים באתר מנהל הסיעוד במחלקה למחקרים וסקרים.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

תקציר מחקר - מאפיינים תעסוקתיים של האחיות בישראל

דר' יפה הארון, ענת שמש, דר' שושנה ריב"א, דר' טוביה חורב

רקע

תחזיות כוח האדם מבוססות כיום בישראל על מספר בעלי רישיונות העבודה במקצועות הבריאות השונים, כפי שרשומים במאגרי המידע של משרד הבריאות (חקלאי 2010, 2011). על פי דוחות משרד הבריאות (הוועדה לתכנון כוח אדם רפואי וסיעודי בישראל, 2007, 2010) שיעור האחיות עד גיל 60 הצפוי בשנת 2020, בתנאים של היום וללא שום התערבות, נאמד ב- 5.15 ל- 1000 נפש לעומת השיעור ב- 2010 שעמד על 5.30. תחזיות אלה, מבוססות על מספר רישיונות חדשים שמונפקים בכל שנה ועד גיל הפרישה הנורמטיבי. לעומת זאת, תחזיות אלה אינן לוקחות בחשבון את הפרישה המוקדמת של האחיות או עזיבת המקצוע לאחר קבלת הרישיון לעסוק בסיעוד, אלא הן מבוססות על הנחה שכל בעלי הרישיון עוסקים במקצוע בישראל. במקביל התחזיות אינן לוקחות בחשבון את מספר האחיות שעוסקות בסיעוד לאחר גיל 65. בהעדר מנגנון של רישום חוזר תקופתי, יש צורך בשימוש בקבצים מנהליים על מנת לאתר את כל האחיות המועסקות בישראל.

מטרות המחקר

- א. למדוד את מספר האחיות המועסקות והלא מועסקות במערכת הבריאות בישראל.
- ב. לתאר את מאפייניהם הסוציו-דמוגרפיים של האחיות ופיזורן הגיאוגרפי.
- ג. לתאר את מאפייניהן התעסוקתיים כגון סביבת עבודה (בית חולים או מרפאה בקהילה), שכר, ומספר שעות העבודה.

מקורות מידע

הנתונים במחקר זה הופקו משלושה מקורות עיקריים:

- קובץ בעלי רישיון לעסוק בסיעוד בישראל. קובץ זה מנוהל במשרד הבריאות ומכיל נתונים דמוגרפיים, מקום לימוד וההכשרה על בסיסית (משרד הבריאות).
- קובץ הכנסות מעבודה ומעסק, המתקבל בלמ"ס מרשות המיסים. קובץ זה מכיל נתוני שכר והכנסות, אופן ההתקשרות (שכיר/עצמאי) וענף כלכלי (להלן קובץ הכנסות).
- קובץ חברתי – כלכלי של מפקד אוכלוסין 2008, בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומכיל נתונים על משלח יד, מספר שעות עבודה, מחוז מקום עבודה וסביבת עבודה (קהילה, בית חולים, אחר, על פי מדגם של כ-14% מכלל אוכלוסיית ישראל (להלן קובץ המפקד).

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

הקובץ שמשמש לניתוח התעסוקה התבסס רק על רשומות שקושרו למרשם, ושייכים לאוכלוסייה. כמו כן הוצאו מהקובץ אחיות שתאריך קבלת הרישיון שלהן הוא אחרי שנת 2008. לפיכך קובץ הנתונים - הוא קובץ אחיות החיות בישראל, שתאריך תחילת העיסוק במקצוע שלהן הוא עד שנת 2008 (כולל).

הממצאים העיקריים

מקובץ הנתונים של משרד הבריאות וקובץ ההכנסות, התקבלו בסה"כ 42,858 אחיות עד גיל 64, מהן 81% מועסקות במקצוען בענף הבריאות, 9% מועסקות בענפים אחרים ו- 9.7% אינן מועסקות כלל. 89.5% מהעוסקים בסיעוד הן נשים וכ- 10.5% גברים.

אחיות מוסמכות מהוות 82.3% מכלל האחיות העובדות עד גיל 64. רובן עוסקות בתחום בריאות ישיר (83.9%) ו- 16% עוסקות בענף בריאות לא ישיר (מחקר, מוסדות הכשרה בסיעוד, אוניברסיטאות, תפקידי ניהול במטה).

ל- 43.8% מהאחיות המוסמכות יש השתלמות מוכרת (קורס על בסיס).

מכלל אוכלוסיית האחים הגברים המועסקים עד גיל 64, האחים הערבים מהווים כמחצית. מתוכם 68% עובדים במחוז הצפון (45%) ובמחוז חיפה (23%).

שעות עבודה בשבוע

רוב האחים והאחיות (73.6%) עובדים בין 21-40 שעות בשבוע.

קיימים הבדלים בין גברים ונשים במספר שעות עבודה בשבוע: 35% מהגברים עובדים 41-60 שעות בשבוע לעומת 17.4% מהנשים. כ- 40% מהגברים עובדים מעל 40 שעות בשבוע לעומת כ- 18% מהנשים.

נצפה שיעור גבוה יותר של האחיות מהאוכלוסייה הערבית העובדות יותר מ-40 שעות בשבוע בהשוואה לאחיות יהודיות (26.4%, 19% בהתאמה).

אין הבדלים בין אחיות מוסמכות עם השתלמות מוכרת (קורס על בסיס) לבין אחיות מוסמכות ללא השתלמות מוכרת במספר שעות העבודה לשבוע.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

מחוז עבודה

שיעור האחיות ל-1000 תושבים גבוה יותר במחוזות תל אביב (5.46), חיפה (6.40), ונמוך יותר במחוזות צפון (3.51) ודרום (3.75).

שיעור האחיות העובדות בקהילה גבוה יותר במחוז הצפון (29.3%) והדרום (24.7%) לעומת השיעור במחוזות אחרים אשר נע סביב 17%.

השכר הממוצע השנתי של האחיות עולה עם הגיל עד גיל 64 הן בקרב נשים והן בקרב גברים, אולם הממוצע הגבוה ביותר נצפה במחוז המרכז והשכר הממוצע הנמוך ביותר במחוז הצפון.

סביבת עבודה

רוב האחיות מועסקות בבתי חולים (68.4%), וכ- 20% מועסקות בקהילה (כולל מרפאות של קופות חולים, מרפאות ציבוריות ופרטיות).

שיעור הגברים העובדים בבתי החולים גבוה יותר מהנשים (82.2% לעומת 66.9%) ומאידך, שיעור האחיות המועסקות בקהילה גבוה יותר בקרב הנשים לעומת הגברים (21.8%, 7.5% בהתאמה).

שיעור האחיות המוסמכות בעלות קורס להשתלמות מוכרת (קורס על בסיסי) גבוה יותר בקרב אחיות בתי החולים (46.7%) לעומת האחיות המועסקות בקהילה (35.3%).

מאפייני אחיות לא מועסקות

4,148 אחיות עד גיל 64 אינן מועסקות. מתוך אוכלוסייה זו 57% אחיות מוסמכות ו- 43% מעשיות, רובן בקבוצת הגיל 45-64 (64.4%).

בתוך האוכלוסייה היהודית 10.6% לא מועסקות, ומהאוכלוסייה הערבית 11.2% לא מועסקות.

סה"כ 2,642 אחים ואחיות שוהות בחו"ל בשנת 2008, יותר ממחציתם בין הגילאים 35-54. מסך כל האחיות השוהות בחו"ל, 72.4% מהן אחיות מוסמכות. מבין האחיות המוסמכות השוהות בחו"ל, ל- 20.3% יש השתלמות מוכרת בסיעוד (קורס על בסיסי), נמוך יותר מהאחיות המוסמכות המועסקות בארץ (43.8%).

שיעור האחיות בחו"ל באוכלוסייה היהודית (7.5%) כפול מהשיעור באוכלוסייה הערבית (3.4%). בקרב האחיות המעשיות שיעור השוהות בחו"ל גבוה יותר לעומת השיעור בקרב האחיות המוסמכות (10.5% לעומת 6.2%, בהתאמה). אין הבדל בשיעור השוהים בחו"ל בקרב הגברים והנשים.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

תרומת המחקר

הממצאים שהופקו מהמחקר הנוכחי והוסיפו נדבך נוסף לפרסומים אחרים בנושאי כוח אדם בסיעוד הם :

1. אומדן מדויק של שיעור האחיות הלא מועסקות בכלל במקצוע הסיעוד והשיעור של האחיות המועסקות בענפים אחרים (לא בתחום הבריאות).
2. מאפייני האחיות הלא מועסקות והשוויות בחו"ל בשנת 2008.
3. שיעור המועסקים והלא מועסקים לפי מחוז מגורים.
4. בעבודה הנוכחית הוצגו הנתונים של שעות עבודה בשבוע לפי קבוצות אוכלוסייה (יהודים/ערבים), מגדר (נשים/ גברים), אחיות בעלות השתלמות מוכרת על בסיסית וללא השתלמות, ותעודת האחות (מוסמכות / מעשיות).
5. שיעור האחיות עם השתלמות מוכרת על בסיסית לפי סביבת העבודה (ב"ח/קהילה).

השלכות על מדיניות תכנון כוח אדם בסיעוד

- כמחצית מהאחיות המועסקות היום הן מעל גיל 45, לפיכך חשוב המשך גיוס כוח אדם צעיר למקצוע (באמצעות החוגים לסיעוד באוניברסיטאות ובמכללות) לתכנון לטווח הארוך. במקביל לגייס כוח אדם יחסית מבוגר למקצוע באמצעות תכניות ההכשרה של הסבת אקדמאים הפועלים היום במרבית מוסדות ההכשרה.
- פיתוח תכניות הכשרה על בסיסית (קורסים על בסיסיים) ומומחיות קלינית בסיעוד בעיקר בתחומים בהם חשוב לגייס ולשמר אחיות כמו גריאטריה, קהילה עקב הזדקנות האוכלוסייה וצרכי מערכת הבריאות.
- חשוב לאתר במחוזות הצפון והדרום הסיבות לאי התעסוקה של האחיות ולהשוות את שיעור האחיות המועסקות / נפש למחוזות אחרים.
- תגבור ההכשרה הייעודית (הפוסט גנרית) לאחיות העובדות בקהילה ובבריאות הציבור כדי לסגור פערים בהשוואה לאחיות העובדות בבתי חולים וכן מסיבות של משיכת אחיות לתחומים אלו גם בעתיד.

תודות: לנעמה רותם ומוריה ג'ורג', הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

גב' ציונה חקלאי, תחום מידע, משרד הבריאות

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

תפיסתה של האחיות האחראית בבית חולים את השתלבותם המקצועית של בוגרי הסבת אקדמאים, בהשוואה לבוגרים האחרים

ד"ר סימה רייכר, דר' יפה הארון, דר' שושנה ריב"א

רקע

שילובם של בוגרי הסבת אקדמאים במערך הסיעוד בישראל החל עוד בשנות ה-80 כמענה לצורך הרחבת פוטנציאל הסטודנטים, שפונים ללימודי סיעוד. בשנים האחרונות מגמה זו תפסה תאוצה רבה לאור ההחלטה, שיש צורך להגדיל את שיעור האחיות ל-1000 נפש מ-5.8 ל-6.2.

החלטה זו, שמשמעותה האופרטיבית היא הכפלת כמות הסטודנטים שפונים לסיעוד, חייבה התארגנות שונה של גיוס סטודנטים למערך הלומדים, לרבות מתן מלגות שכר לימוד. מהלך, שסייע משמעותית להגדלת כמות הסטודנטים בתכניות להסבת אקדמאים.

משום השוני במידת הסוציאליזציה למקצוע בקרב בוגרי הסבת אקדמאים, בדק המחקר הנוכחי עמדות של אחיות אחראיות בבתי חולים ואחיות בוגרות הסבת אקדמאים, כלפי פרק הזמן שנדרש לבוגר לתפקוד עצמאי במחלקה. זאת מתוך הבנה כי תפקוד עצמאי מעלה את האפקטיביות של האחיות במחלקה, כמו גם את שביעות הרצון של הבוגרת והעובדים עמה. אפקטיביות תורגמה לפרק הזמן המינימאלי, שנדרש לבוגר על מנת לתפקד באופן עצמאי.

שיטה

אוכלוסיית המחקר

אחיות אחראיות במחלקות בבתי חולים כלליים ובוגרי הסבת אקדמאים, שקיבלו תעודת רישום בשנת 2006

כלים

איסוף הנתונים נעשה באמצעות שאלונים מובנים, האחד לאחיות אחראיות והשני לבוגרת הסבת אקדמאים. שאלון לאחיות האחראיות כלל 3 חלקים: א. הערכת האפקטיביות של בוגר הסבת אקדמאים ב. מידת שביעות הרצון של האחיות האחראיות מתפקוד בוגרת הסבת אקדמאים, בהשוואה לבוגרי תכניות אחרות ג. פרטים דמוגרפיים. שאלון לבוגרת הסבת אקדמאים כלל אף הוא 3 חלקים: א. הערכת האפקטיביות של בוגר הסבת אקדמאים ב. שאלון שביעות רצון ג. פרטים דמוגרפיים.

חלק א בשאלון כלל פריטים מעולם התוכן של העשייה הסיעודית במחלקה והוא זהה בשני השאלונים. המשיבים נדרשו להביע עמדתם, באשר לזמן הנדרש לבוגרת להגיע לתפקוד ברמה עצמאית.

לאחר ניתוח גורמים (factor analysis) נשארו 28 פריטים, שבעזרתם נמדדה אפקטיביות בעבודה, על פי הקבוצות הבאות: פעילות סיעודית ברמה השגרתית (10 פריטים אלפא קרונבאך, 0.78), פעילות סיעודית ברמת מורכבות גבוהה (9 פריטים, אלפא קרונבאך 0.76) ופעולות ניהוליות במחלקה (9 פריטים, אלפא קרונבאך, 0.74).

דוגמא לפעולות סיעוד שגרתיות: טיפול בחולה מורכב, ביצוע פעולות חודרניות (כגון הכנסת צנתר לשופכה), אומדן כאב, מתן תרופות דרך סופר טיפות.

דוגמא לפעולות סיעוד מורכבות: טיפול בחולה מונשם, טיפול במספר חולים, הדרכה ללקיחת תרופות, ביצוע שאיבת קנה עמוקה, השתתפות פעילה בהחייאה.

דוגמא לפעולות ניהול וארגון: אחריות על מספר אנשי צוות, אחריות משמרת, הזמנת ציוד מתכלה, הזמנת אוכל לחולים.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

מערך מחקר

מחקר חתך רוחבי (cross-sectional study). איסוף הנתונים נעשה במקביל, קרי לאחיות אחראיות ובוגרי הסבת אקדמאים בסיוע משרד אחות ראשית ונערך כשישה חודשים במהלך שנת 2012.

איסוף הנתונים בוצע ב- 85 מחלקות: כירורגיה (18%), יולדות והריון (14.5%), פנימית (13%), ילדים (8.4%), טיפול נמרץ (8.4%), גריאטריה (6%), פגים (6%) היתר (28.7%).

ממצאים עיקריים

מאפייני קבוצות המחקר

✓ אחיות אחראיות (N=85) : גילן החציוני 47 (טווח: 32 - 66), בעלות 10 שנות וותק בתפקיד, 86% בעלות הכשרה על בסיסית. מרביתן (70%) ילידות הארץ ובעלות השכלה אקדמית (97.6% תואר ראשון ו-60% מתוכן בעלות תואר שני)

✓ בוגרי הסבת אקדמאים (N=125): גילן החציוני 40 (טווח: 23 - 60), 35% מהן בעלי תואר שני ומעלה, 35% בעלי הכשרה על בסיסית ו- 18% ילידי הארץ. מרביתם (71%) עובדים במשרה מלאה.

✓ מחצית מהאחיות האחראיות עבדו או עובדות עם יותר משלוש בוגרות הסבת אקדמאיות, כאשר 71% מהן דווחו שהן מכירות בוגרי הסבת אקדמאים מחוץ למחלקתם.

הערכת האפקטיביות בתפקוד

✓ אחיות אחראיות ובוגרי הסבת אקדמאים גם יחד, מעריכים כי פרק הזמן הנדרש לתפקוד עצמאי בביצוע פעולות שגרתיות הוא עד שנה.

✓ לעומת זאת, הערכת הזמן הנדרש לתפקוד עצמאי בביצוע פעולות מורכבות ובפעולות ניהול וארגון שונה בקרב האחיות האחראיות והבוגרות. בעוד שאחיות אחראיות סבורות כי הזמן הנדרש לתפקוד עצמאי של בוגרי הסבת אקדמאים הוא יותר משנה, הרי שהבוגרים עצמם מעריכים כי מגיעים לתפקוד עצמאי עד שנה. ממצא זה בולט בעיקר עבור פעולות הדורשות אינטגרציה, כגון טיפול במספר חולים מורכבים ואחריות משמרת.

שביעות רצון

בנוסף להערכת האפקטיביות בקשנו לבחון את שביעות הרצון של האחיות האחראיות ושל בוגרי הסבת אקדמאים בהקשר רכיבים שונים בסביבת עבודתם.

הממצאים מראים כי שביעות הרצון הגבוהה ביותר בקרב הבוגרים נתונה לממונים ואילו הנמוכה ביותר היא בתחום השכר. בנוסף מרביתם דווחו כי בכוונתם לעבוד במקצוע, להמשיך לימודים (קורסים על בסיסים או לימודים אקדמאיים) ולהישאר במקום עבודתם הנוכחי.

האחות האחראית התבקשה לדרג את שביעות רצונה מתפקוד האחיות, במחלקתה, בהתייחס לתכנית הלימוד השונות. הממצאים מראים כי למעט הרכיב "מחויבות לעבודה/למחלקה", שביעות הרצון הגבוהה ביותר באופן מובהק, היא מאחיות בוגרות תואר ראשון בסיעוד והנמוכה ביותר היא מבוגרי הסבת אקדמאים. הממצאים מתוארים בטבלה 1.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

טבלה 1 – הערכת האחיות האחראיות את הבוגרים מתוכניות לימוד שונות בסיעוד

הנושאים	בוגרת הסבת אקדמאיים	בוגרת תואר ראשון בסיעוד	בוגרת לימודי תעודה
1. ידע מקצועי	3.93*	4.83	4.42
2. כושר ארגון וניהול	3.39*	4.45	4.21
3. השתלבות בצוות	4.39*	5.08	5.08
4. מחויבות לעבודה / למחלקה	4.75	4.77	4.89
5. יוזמות מעבר לתפקידה	3.95*	4.79	4.46
6. שביעות רצון כללית מהתפקוד	4.14*	4.77	4.68
7. התפקוד של הבוגרת החדשה (עד שנה)	3.76*	4.63	4.40

* p<0.001

המלצות

הפערים המתוארים הן בתפיסת האפקטיביות והן בשביעות הרצון ראויים לבחינה, הואיל וסטודנטים מקרב הסבת האקדמאים מהווים מקור עיקרי להרחבת פוטנציאל הפונים לסיעוד. לפיכך, קיימת חשיבות רבה לפעילות שתקדם סגירת הפערים והעלאת שביעות הרצון של ממונים מהתפקוד הכולל של אוכלוסייה חשובה זו.

מינהל הסיעוד

Nursing Division

משרד
הבריאות

לחיים בריאים יותר

ז. דרכי התקשרות למינהל הסיעוד

מיכל מזרחי- מנהלת לשכה	דר' שושנה ריב"א - אחות ראשית ארצית וראש מינהל הסיעוד	
02-5080208	02-5080208	טלפון:
02-5655944	02-5655944	פקס:
michal.mizrahi@moh.health.gov.il	shoshy.riba@moh.health.gov.il	דוא"ל:

המחלקה לפיתוח מקצועי

צוות מנהלי	צוות מקצועי-אחיות	
דורית מלול	מזל אלבגלי	
02-5080219	02-5080218	טלפון:
02-5655949	02-5655949	פקס:
dorit.malul@moh.health.gov.il	mazala@moh.health.gov.il	דוא"ל:
	ד"ר יפה הארון – מערך מחקרים וסקרים	
	02-5080220	טלפון:
	02-5655949	פקס:
	Yafa.haron@moh.health.gov.il	דוא"ל:

המחלקה להנחיות מקצועיות

צוות מנהלי	צוות מקצועי-אחיות	
מלכיה קולטקר	ד"ר סימה רייכר	
02-5080204	02-5080215	טלפון:
02-5655948	02-5655948	פקס:
Malkia.kolekter@moh.health.gov.il	sima.reicher@moh.health.gov.il	דוא"ל:

מינהל הסיעוד

Nursing Division

**משרד
הבריאות**

לחיים בריאים יותר

המחלקה להסמכה

צוות מקצועי-אחיות	צוות מנהלי	
רותי רוטשטיין	מזל גבאי	
02-5080207	02-5080206	טלפון:
02-5655946	02-5655946	פקס:
ruth.rotstein@moh.health.gov.il	mazal.gabay@moh.health.gov.il	דוא"ל:
חנה צפנת	רחל קארה	
02-5080205	02-5080202	טלפון:
02-5655946	02-5655946	פקס:
hanna.tsofnat@moh.health.gov.il	rachel.kara@moh.health.gov.il	דוא"ל:
	לימור יוסף	
	02-5080201	טלפון:
	02-5655946	פקס:
	limor.yosef@moh.health.gov.il	דוא"ל:

המחלקה לבחינות רישוי

צוות מקצועי-אחיות	צוות מנהלי	
הילה פיגל	שני לוי	
02-5080212	02-5080213	טלפון:
02-5655947	02-5655947	פקס:
hilla.fighel@moh.health.gov.il	shani.levi@moh.health.gov.il	דוא"ל:
אלון שפיר	מירב סולטן	
02-5080210	02-5080211	טלפון:
02-5655947	02-5655947	פקס:
alon.shafir@moh.health.gov.il	meirav.sultan@moh.health.gov.il	דוא"ל:
	מירב יעקובי	
	02-5080214	
	02-5655947	
	merav.y@moh.health.gov.il	

המחלקה לניהול אדמיניסטרטיבי

תמי אנוקה	
02-5080203	טלפון:
02-5655945	פקס:
tami.anuka@moh.health.gov.il	דוא"ל: